

TRAIAN TRIFAN

Testament

Mănăstirea Petru Vodă

2019

CUPRINS

Notă asupra ediției.	7
Prefața autorului	15
Testament	17
Despre libertate	47
Despre cunoaștere	57
Calea și activitatea luptătorului.	250
Săptămîna spirituală	299
Note autobiografice	307
Din mărturiile fraților de crez și suferință	332

Omul a fost creat ființă rațională (capabilă de adevăr), și liberă (capabilă de bunătate), primind cinstea supremei noblețe de fiu al lui Dumnezeu, stăpîn pe sine și stăpîn al pămîntului.

Acesta a fost darul. Păstrarea însă a fost lăsată în voia lui absolut liberă. Ca semn al recunoștinței i s-a cerut ascultarea, cu prevenirea: cosmosul infinit și etern⁴ cuprinde și alte ființe⁵ și lumi⁶. Omul nu este singur, iar pămîntul este un firicel de nisip. În lumea nevăzută există un conflict de voințe, un război numit bine și rău. Omul trebuia să rămînă departe de acest război, alipindu-și voia, prin ascultare, de Creator, deoarece nesupunerea va aduce *moartea*. Strămoșii, cu toată prevenirea, au căzut în greșeala neascultării. Iubirea datorată Creatorului au înlocuit-o cu dragostea de sine, egocentrismul, autoidolatria. Călcarea poruncii și a Voinței divine, numită păcat, a adus moartea psihică, întunericul minții, urmată de moartea fizică, destrămarea trupului. Despărțirea.

Urmarea: moartea și răul pătrund în lume, iar destinul omenirii se împletește cu războiul nevăzut. Călcarea poruncii, dat fiind faptul că voința de stăpînire și legea războiului sînt implacabile, ar fi trebuit să aducă o robie veșnică. Totuși, judecata Iubirii a îndulcit-o cu o mare mîngîiere: promisiunea eliberării prin trimiterea unui Mîntuitor. «Vrăjmășie voi pune între tine (Satan) și femeie, între sămînța ta și sămînța ei; aceasta îți va zdrobi capul și tu îi vei înțeapa călcîiul ei».⁷

În situația tragică în care a ajuns omul a dus cu sine amintirea vieții în fericire și nemurire, precum și nădejdea Mîntuitorului.

⁴ Adică posibilitățile creative ale lui Dumnezeu, și nicidecum ideea ateistă de eternitate a materiei. (n.ed.)

⁵ angelice (n.ed.)

⁶ cerești (n.ed.)

⁷ Facere 3:15

Omul microcosmos, ca reflex al macrocosmosului, are trei relații:

1) cu **Mintea** cosmică – Soarele spiritual. Viața ca izvor. Cauza. *Cel ce se numește*. Cartea creației. Mintea teoretică.

2) cu **Cuvîntul** cosmic – Lumina spirituală. Viața ca lege. Lumea inteligibilă. *Cele ce se cugetă*. Cartea învățaturii. Mintea teologică.

3) **Duhul** cosmic – Căldura spirituală. Viața ca lucrare. Lumea sensibilă. *Cele ce sînt*. Cartea făptuirii. Mintea practică. Înălțimea-lungimea-lățimea dimensiunii cosmice. Exprimate și individualizate ca: Sofia (linie), Înțelegere (culoare), Cunoaștere (sunet), prin cuvinte (simboluri create).

Omul avea legătură:

- 1) cu Creatorul prin iluminare (știința din minte),
- 2) cu lumea inteligibilă prin cugetare (vederea sufletului),
- 3) și cu lumea sensibilă prin simțuri (cunoașterea inimii).

Ochiul minții, al sufletului, al inimii erau luminate înainte de cădere. Iubirea, legătura tainică, mireasma fericirii, unea pămîntul și cerul cu Creatorul. Spiritul neascultării, cu întunericul și otrava lui, încă nu pătrunsese în om și lume. Abia după cădere începe bietul om să-și dea seama de marea nenorocire în care s-a adus pe sine și lumea. Războiul din nevăzut coboară în văzut.

Cele două lumi: slujitorii binelui (îngerii buni), slujitorii răului (îngerii răi), se apropie de om, avînd ca scop cucerirea voii omului și implicit stăpînirea pămîntului, fiecare în felul ei. Îngerii buni, prin Spiritul Vieții, sfătuiesc: „Izvorul vieții este Dumnezeu, Care străbate ca Viață (Bine) tot cosmosul văzut și nevăzut”. Mintea Lui, Izvorul în sine, este inaccesibil pentru orice ființă creată. Lumea nevăzută, inteligibilă, ființele spirituale (Îngerii), au fost create anterior lumii văzute, fiind așezată în sferile cerești.

La un moment dat se întîmplă inexprimabila tragedie. Marele Înger Lucifer (și cu el o parte din îngeri), refuză ascultarea. Cercetarea cauzei (căderii lui) depășește puterea de înțelegere omenească. Lumea îngerilor se rupse în două. De o parte Îngerii buni credincioși, de alta Îngerii răi răzvrățiți. Lupta lor – nedecisă, fiind egali prin creație, s-a terminat prin intervenția Cuvîntului Care, singur ca Făcătorul lor, prin Duhul, i-a alungat din cer în locul de pedeapsă nu-

Responsabilitate și respect
 mit împărăția morții (iad). Căpetenia lor din Lucifer devine Satan (*potrionic*), iar ceilalți, demoni.

Lumea văzută a fost creată după tragedia din sferile cerești. Ea se află între cer și iad. Prin călcarea poruncii, omul, ca stăpîn, a permis dușmanului cerului și pămîntului să pătrundă în lume. El a adus moartea și răul. Există o singură cale de eliberare: reîntoarcerea la ascultare aici și acum, în viața aceasta sau niciodată. Între chemarea cerului, cu viața și binele sufletesc nevăzut și veșnic, și ispita infernului, cu viața și binele trupesc văzut și vremelnic, omul trebuie să facă o alegere. Sau cu lumea recunoștinței, Îngerii, cerul, sau cu lumea nerecunoștinței, demonii, infernul. Fiindcă nemuritorul a devenit muritor prin păcat, iar vremelnicia imperfectă va fi înghițită fie de veșnicia în fericire, fie de veșnicia în robie. „Memento mori!”

Aceasta este **înțelegerea spiritualistă**.

Față de această înțelegere, demonii, prin spiritul morții, fățărnicesc toate, zicînd că:

– izvorul vieții este materia (firea); cosmosul, cu taina lui, este produsul întîmplării!...

– Dumnezeu, ca făcător, legiuitor, judecător, nu există

– gîndul recunoștinței aparține ignoranței

– îngeri și demoni, care prin idei și gînduri să influențeze viața oamenilor, la fel, nu există

– omul singur este inspiratorul și organizatorul actelor vieții sale

– lumea văzută este singura realitate

– încercarea de depășire este o imposibilitate și nebunie

– aici pe pămînt este raiul și infernul

– binele trupesc este singurul sens al vieții

– păcat, bine, rău sufletesc, înviere, judecată cerească, aparțin superstiției

– cu moartea totul se sfîrșește. (Dar totuși afirmă principiul conservării energiei: „Nimic nu se pierde, totul se transformă”: în viață sau moarte!...)

Aceasta este **înțelegerea materialistă**.

Nu este lupta noastră împotriva trupului și a sîngelui, ci împotriva căpeteniilor, domniilor, stăpînitorilor întunericului acestui veac, a duhuri-

lor răutăți, care sînt în văzduhuri⁸. Căci cel viclean, fiind minte netrupească, nu poate amăgi altfel sufletele decît prin năluciri și gînduri. „Minte cu minte se încaieră la luptă în chip nevăzut, mintea drăcească cu mintea noastră”⁹. „Mintea noastră este la mijloc între două ființe: între Înger și drac, dar are libertatea și puterea să urmeze sau să se împotrivească cui vrea”¹⁰.

„Mult mă mir eu de o lucrare stranie din noi: de ce noi, avînd ca ajutor pentru virtuți și pe Dumnezeu cel Atotputernic, și pe îngeri, și pe oamenii cei sfinți, iar spre păcat numai pe un drac viclean, mai lesne și mai degrabă închinăm spre păcat și patimi decît spre virtute”¹¹

Omul, așezat între cerul înstelat și mormîntul întunecat, chinuit întreabă: Ce este adevărul?

Ochiul dinăuntru caută lumina în interior, în microcosmos. Cunoaștere de sinteză. Preocupare de cauză. Gîndire piramidală, întemeiată pe primatul minții asupra simțurilor. De la nevăzut la văzut.

Ochiul dinafară caută lumina în exterior, în macrocosmos. Cunoașterea de analiză. Preocupare de manifestare. Gîndire analitică, întemeiată pe primatul simțurilor asupra minții. De la văzut la nevăzut.

Indiferent de ochi, cine nu-și vede întunericul păcatelor din sine și nu luptă contra lui, nu va vedea lumina Înțelepciunii.

Mintea se află sau în Sionul păcii, sau în Babilonul confuziei. Aceasta pentru faptul că lumile spirituale și voința de stăpînire nu cunosc „coexistență pașnică”.

Sufletul se împarte în trei:

1. **Rațiunea**, pentru căutarea binelui – cu credință sau fără credință.
2. **Pofta**, pentru dorirea binelui – cu nădejdea la cele cerești, sau cu nădejdea la cele pămîntești.
3. **Iuțimea**, pentru lupta și păstrarea binelui ales și poftit – cu iubirea sau cu ura.

Conștiința – sfetnicul și arbitrul infailibil.

Rațiunea hotărăște suveran în ce privește originea și finalitatea vieții și implicit linia morală în trăire.

⁸ Efeseni 6:12

⁹ Isihie Sinaitul, Cap. 47, Suta întii

¹⁰ Sfîntul Maxim Mărturisitorul

¹¹ Sfîntul Ioan Scărarul, Scara, Cap. 24

Respect *Una este legea sufletului, alta legea trupului. De neîmpăcat*¹².

Ce este trup, trup este, și ce este duh, duh este. Nașterea trupească: fluxul, din părinți, este involuntar. Nașterea sufletească: refluxul, căutarea paternității sufletești, este lăsată la voia liberă a omului. Lumile nevăzute, îngeri și demoni, caută să influențeze voia liberă, punctul arhimedic, locul biruinței sau înfrîngerii, oferind unii bine sufletesc-ceresc, alții bine trupesc-pămîntesc. Învierea, intrarea în Împărăția cerească, se dobîndește numai prin reîntoarcerea la **ascultare**.

Omul participă la războiul dintre înțelegeri, care s-au înfruntat și se vor înfrunta în fiecare om și în lume pînă la sfîrșitul veacului.

Așadar luptă contra tridentului infernal: Satan-ispită-moarte, căruia se permite să pună la încercare voia omului. Întîi, ispitirea cu plăcerea oprită, coruperea voinței. Supunerea de voie. Apoi siluirea prin suferință – destrămarea firii. Constrîngere la supunere. Fiindcă în tot ce gîndim, cuvîntăm și facem, hotărîtor este intenția, scopul, prin care ne legăm, fie de lumea altruismului, fie a egoismului. Conștient sau inconștient. Poziția neutră este o auto-înșelare amar-nică. Ispitirea deosebește pe oameni în două: *Abel* de totdeauna, cu jertfa recunoștinței înălțată spre cer, și *Cain* de totdeauna, fără recunoștință, alipit de pămînt. Eroii – și prin ei lumea – trăiesc prin adevărul ales și mărturisit.

În această încleștare, omul a trebuit să constate că întunericul și otrava satanică i-au răvășit toată ființa. Conștiința originii, legii și a păcatului este adormită. Puterile sufletești sînt țintuite de pămînt. Astfel:

– Relația cu Creatorul: credința – nădejdea – dragostea, au fost covîrșite de uitare, nepăsare și neștiință. Ceața minții. Patima rațiunii. Cauza: iubirea de argint.

– Relația cu lumea inteligibilă: Cunoștința – Înțelegerea – Sofia, au fost copleșite de invidie, răutate și ură. Întunericul sufletului. Patima iușimii. Cauza: iubirea de slavă deșartă.

– Relația cu lumea sensibilă: Faptă – cuvînt – gînd, au fost copleșite de nedreptate, viclenie și neadevăr. Întinarea trupului. Patima poștei. Cauza: iubirea de plăcere trupească pătimașă.

¹² *Lupoaica*: Remus – cuget sufletesc; Romulus – cuget trupesc. (n. aut.)

Sfinxul împătrit¹³:

Față de om – **curățirea trupului;**

Leul – curajul sufletului;

Boul – răbdarea minții;

Vulturul – vederea spiritului.

Omenirea și împărățiile, părăsind legea firii și vocea conștiinței, coboară de la epoca de aur, la cea de argint, apoi de aramă și în cele din urmă la cea din fier, ajungând sufletește și trupește în cea mai cumplită robie. Istoria cu Cezarii trufași și războaiele aducătoare de nenorociri sînt o confirmare dureroasă. Obosită, s-a refugiat: Occidentul în Tragedie; Orientul în Nirvana.

Draconul dacic: gura de lup – setea de viață; șarpele – înțelepciunea, au ajuns neînțelese.

Pronia Divină intervine. Avraam, om ales, apoi seminția lui, poporul evreu, este chemat să fie purtătorul înțelegerii spiritualiste. Pînă aici omenirea avea ca îndreptar, în ceea ce privește taina lumii și a vieții, Legea firii și predania verbală. Moise, prin revelația de pe muntele Sinai, confirmă îndreptarul și aduce Legea scrisă:

Decalogul:¹⁴

I. Eu sînt Dumnezeuul tău; să nu ai alți dumnezei afară de Mine.

II. Să nu-ți faci chip cioplit.

III. Să nu iei în deșert Numele Domnului Dumnezeuului Tău.

IV. Să cinstești ziua Domnului.

V. Cinstește pe Tatăl tău și pe Mama ta.

VI. Să nu ucizi.

VII. Să nu trăiești în fărădelege.

VIII. Să nu furi.

IX. Să nu mărturisești strîmb.

X. Să nu poftești nimic din ce este al aproapelui tău.

«Iată, îți pun în față viața și binele, moartea și răul. Ascultarea aduce binecuvîntarea, neascultarea – blestemul. Alege¹⁵!»

¹³ Cf. Iezechiil, Apocalipsa

¹⁴ Ieșire 20

¹⁵ Deuteronom 30, 15-19

Respect pentru oameni și căști

Poporul eвреu a fost ales să arate calea eliberării. Căci *Egiptul* – robia în care ne ține Satan. Eliberarea cere purificare. *Pustia* – purificarea trupului; *Canaanul* – purificarea sufletului; *Ierusalimul* – purificarea minții; *Sionul* – purificarea spiritului; *Templul* – cunoștința; *Chivotul* – înțelegerea; *Tablele Legii* – Înțelepciunea.

Poporul evreu însă, deși avea Legea și era sfătuit și de prooroci, nu a putut păstra timp mai îndelungat legătura „Lege-ascultare”. A cerut să i se dea mijlocitori: *Judecători* – sfătuitoari, apoi *Regi* – pilduitori, și în sfârșit *Împărați* – poruncitori. Așadar, în locul îndreptarului mintal, Legea, au cerut și coborât la îndreptar văzut, la oameni, la idoli. Pierdută legătura cu Legea, și-au pierdut și înțelegerea spiritualistă, ajungând din nou în robie. Aceasta fiindcă «Legea nu a desăvârșit nimic»¹⁶. Mîntuitorul se va naște din sînul poporului evreu¹⁷.

Poporul elen a fost ales în sensul că el a epuizat posibilitățile puterilor omenești în cugetare ca „învățătură”.

Poporul roman a fost ales în sensul că el a epuizat posibilitățile omenești de organizare a vieții materiale ca „drept”.

Aceste trei popoare, ca simboluri ale minții **teologică, teoretică și practică**, au avut cinstea de a fi mesianice în conflictul dintre înțelegeri în cele trei relații.

Omenirea însă, deși dornică de bine, era stăpînită de rău, rămasă ca Diogene în căutarea luminii și Samarineanca în așteptarea lui Mesia¹⁸.

Dăruiitorul vieții a cerut strămoșilor ascultare liber consimțită, din dragoste. Strămoșii, călcînd porunca, apoi prin ei toți oamenii, au ajuns în robia morții.

Ascultarea de Dumnezeu a fost pusă la încercare în primii oameni și va fi pusă pînă la ultimul. Văzînd deosebirea între legea dragostei, cu pacea, și legea urii, cu războiul, și lucrarea văzută a celor două lumi nevăzute, îngeri și demoni –, omul trebuie să se vindece de boala cumplită a neascultării, în care au căzut strămoșii și de care suferă toată omenirea; apoi, să se convingă, din experiență, că prin puteri proprii nu se poate elibera.

¹⁶ Evrei 7:19

¹⁷ Deuteronom 18:15

¹⁸ Ioan 4:25

Dar mai presus de toate se vădesc dreptatea și bunătatea lui Dumnezeu. *Dreptatea*, că dacă prin femeie a venit căderea, tot prin femeie vine și salvarea. Cinste Preasfintei Maici! *Bunătatea*, că Dumnezeu ca Om primește suferința pentru eliberarea făpturii, ca cei dornici de izbăvire să intre călăuziți și întăriți de El în crunta înclștare cu puterile întunericului. Slavă Lui! în lacrimi.

Dușmanul văzut și nevăzut, potrivnic luminii, a pornit la luptă. Toată răutatea și armele iadului, atît ca ispită, cît și ca suferință, au fost epuizate. Dar zadarnic. Cînd dușmanul s-a crezut atotbiruitor, stăpîn definitiv pe lume, apare Mîntuitorul aducînd lumina Vieții: **știința** în minte, **vederea** în suflet, **cunoașterea** în inimă. Hristos a precizat că istoria are trei momente mari: Creația – începutul, Întruparea – mijlocul, Judecata – sfîrșitul, finalitatea lumii.

Mîntuitorul răstignit pe Golgota aduce biruința vieții asupra morții, prin Învierea cea de-a treia zi. În grădina Raiului Dumnezeu a făcut pe om după chipul și asemănarea Lui, fericit și nemuritor. În grădina Golgotei, omul a făcut pe Dumnezeu după chipul lui, omorîndu-L. Mare cutezanță a făpturii! De una mă minunez, de alta mă îngrozesc¹⁹.

Vestea Domnului e dusă în lume de Apostoli, apoi de ucenici: Cuvîntul – Pantocrator, împlinind promisiunea făcută strămoșilor, a venit în Trup pentru mîntuirea lumii. Vestea a pus în mișcare omenirea – Diogenii căutători de lumină și Samarinencele în așteptarea lui Mesia au tresărit: sau este minunea minunilor, sau Apostolii și ucenicii sînt de o îndrăzneală și o rea credință temerară. Răspunsul vestitorilor a fost: Urmați-L! și vă veți convinge prin cunoaștere din experiență că învățătura este de la Dumnezeu și că ispita și moartea nu mai au nici o putere asupra urmașilor Lui.

Omenirea simte unicitatea momentului. Toți cei dornici de lumină se retrag în singurătate și pustietăți, pentru cercetarea Scripturilor și lămurirea tainei Mîntuitorului. «Cercetați Scripturile, pentru că socotiți că în ele aveți viață veșnică, dar tocmai ele mărturisesc despre Mine».²⁰ Lumații pornesc la propovăduire și mărturisire pînă la jertfa vieții lor.

¹⁹ Didahiile, Ilie Miniat

²⁰ Ioan 5:39

Respect Istoria se rupe în două: era veche și era nouă; înainte de Hristos și după Hristos. Poporul evreu, apoi toate popoarele, la fel. Imperiul roman, din Gibraltar pînă la Eufrat, se zguduie din temelii. De o parte: *civis cristianus* cu „Hristos a înviat din morți cu moartea pre moarte călcînd și celor din morminte viață veșnică dăruindu-le!”, iar de alta *civis paganus*, dușman a lui Hristos și a învierii Lui. Precum în trecut Abel, omul cu Dumnezeu, a fost ucis de Cain, omul fără Dumnezeu, la fel și acum: creștinul cel cu Tată ceresc este ucis de omul păgîn fără Tată ceresc. Din nou înțelegerea spiritualistă față în față cu înțelegerea materialistă. Cu Hristos sau împotriva Lui. *Civis paganus*, stăpîn pe Stat, începe prigoana: aurul și spada, contra adevărului și credinței creștine. Rîul de sînge creștin mărturisește zguduitor²¹ – «Dacă M-au prigonit pe Mine și pe voi vă vor prigoni»²². Cuvîntul Mîntuitorului s-a adevărit.

După trei sute de ani de suferință imensă, învinge adevărul creștin²³. *Civis cristianus*, biruitor, înalță Crucea și Biserica ca îndreptar în viața privată și publică. Omul este suflet ceresc nemuritor și trup pămîntesc muritor. Scopul vieții este lupta pentru eliberarea din robia ispitei și a morții cu nădejdea învierii în Împărăția cerurilor. «Precum în Adam toți mor, așa în Hristos toți vor învia»²⁴. Botezul dăruiește înfierea și puterea de a rămîne fără de păcat. Dar numai cine își ia crucea și urmează Stăpînului primește puterea să biruie în luptă cu dușmanul.

Creștinul are trei valori:

Patria – hrana trupului;

Neamul – hrana sufletului;

Biserica – hrana minții.

Slujirea lor este mai presus de viața personală.

Creatorul a dăruit pămîntul oamenilor, dar conducerea, „Imperium” (puterea legislativă – executivă – judecătorească), și-a păstrat-o pentru Sine. O dăruiește, sau îngăduie să se ia. Titlul dobîndirii: grația divină (harul) și voința națională. Nesocotirea lor înseam-

²¹ Arhivele vorbesc de 10.500.000 de mucenici creștini uciși de romanii păgîni

²² Ioan 15:20

²³ Odată cu Sf. Constantin cel Mare

²⁴ I Corinteni 15:22

na înfruntarea Voinei supreme, cu toate consecințele, atît în istorie, cît și la Judecata de apoi.

Biserica are ca sferă îngrijirea sufletului; Statul, îngrijirea trupului. Lupta lor contra morții sufletești și trupești e comună, chemarea lor fiind formarea omului creștin apoi propovăduirea și apărarea adevărului creștin.

În noua eră creștină omul are ca ajutor Legea firii (conștiința), Legea scrisă (Scriptura), și Duhul și Adevărul Mîntuitorului; așa dar are totul pentru reușita la marele examen. Nu mai există nici o dezvinovățire.

Dușmanul însă nu dezarmează. Continuă lupta ca întotdeauna. Caută să stingă lumina înțelegerii spiritualiste. Și încercarea îi reușește. Creștinismul ca armonie, rațiunea în cugetare și libertatea în facere, se tulbură. Apar veleități de conducere internațională, cu îndreptar văzut: confesionalismul ceșos, naționalismul întunecat, materialismul abisal. Idealul creștin, „Calea îngustă”, cu severitatea lui față de trup, obosește. Încep să intereseze mitologia antică, teosofia, antroposofia, confesiuni noi, spiritismul, etc. Conștiința păcatului, călcarea legii divine nu mai interesează, pînă la uitare, iar legătura Om-Hristos-Dumnezeu și deslușirea tainei vieții – Origine-Finalitate, ca dorință slăbește, într-o indiferență totală față de bunurile spirituale creștine, lipsa cărora nu mai e socotită ca nenorocire. Binele trupesc, cincimea simțurilor, lumea văzută, este singura preocupare a muritorilor. Setea de aur, slava deșartă, plăcerea trupească pătimasă, au copleșit din nou lumea. Dumnezeu este ignorat, natura este îndumnezeită. Colaborarea Biserică – Stat suferă. Apar încălcarea sferelor, separarea sferelor, conflictul dintre sfere. Lipsind respectarea legii morale și statale, Statul și viața publică se mișcă între extreme. Libertatea anarhică, domnia banului, cătușele de aur. Ordinea tiranică, domnia spadei, cătușele de fier.

Cauza: familia creștină, izvorul vieții morale, cu duiosia celor șapte primăveri, este în dispariție. Consecințe: conducerea în Biserică și Stat este invadată de înțelegerea materialistă. *Civis cristianus*, înfrînt, e silit să cedeze în fața lui *civis paganus*, biruitor. Și aceasta definitiv²⁵. Războaiele dintre neamuri vor continua pentru intere-

²⁵ Dacă mai sus vorbește despre istoria recentă, aici Avva Traian vorbește despre sfîrșitul lumii, cf. Apocalipsei.